

CELEBRATION BETWEEN MODERNISM AND POSTMODERNISM

Bianca Teodorescu

PhD Student, University of Craiova

Abstract: This study is a meta-analytic method centered on how the transition from modernism to postmodernism affected the celebration in our society. Lyotard claimed that the postmodernism focused on the necessity to transform a society in a game where every citizen is forced to participate, no matter where they are. Thus, these games have a well define ritual in which every person is passing through a rite of passage. The French Ethnologist, Arnold Van Gennep affirmed in his paper "The Rites of Passage" that the rites of passage are taking place only in primate society. After many years from the conclusion of Van Gennep regarding the influences of rites of passage, Victor Turner's research reached the conclusion that the rites are representing an everyday rituals, especially in the society's celebrations. Regarding on the idea of Vattimo that the postmodernism is representing a mass media of society, the celebration became a center of attraction for every person.

The celebration in the era of postmodernism is in fact rational interpretation of the reality where every individual is participating in the rituals. Here, a person is becoming a member of an entity from the moment when he starts to participate in the rituals of the society. In our day, the concept of celebration was adapted to the era of postmodernism, but it kept the rituals sacred.

Keywords: celebration, modernism, postmodernism, ritual, media

I. Trecerea de la modernism/structuralism la postmodernism/post-structuralism

Modernismul a apărut în urma unor revolte împotriva tradițiilor și impunerilor privind arta și literatura din perioada secolului al XIX-lea. Astfel, chiar înainte de începerea secolului XX, apare modernismul ca o replică a ceea ce până atunci părea normal: "Tocmai prin aceasta omul își pierde însă poziția obiectivă pe care existența sa o avea în vechea imagine despre lume, și un sentiment al abandonului, ba chiar al amenințării, se instalează." (Guardini, 2004:44)

Trecerea la postmodernism a venit ca o replică a modernismului. Postmodernismul mai este numit și gândirea slabă, iar în concepția lui Gianni Vattimo, această denumire este lipsită de axiome și principii, fiind totalmente interpretativă. Postmodernismul vine cu o „gândire slabă”. Libertatea postmodernistă constă în originalitate, pluralism, diversitate extinsă de gândire, „înțelegere”, în amestecul de idei, categorii și concepte. În acest sens, Peter Carravetta reține „gândirea slabă” ca „dizolvarea de gândire puternică”; necaracterizându-se prin „axiome, principii, teorii puternice”, ci numai prin interpretare. (Carravetta, P., 2012: 11)

Postmodernismul, reprezentând o îmbinare de elemente generatoare de nesiguranța și haos, rămâne agățat de modernism care semnifică încă o atracție (Ionescu, 2010; Negrea, 2015).

Spre sfârșitul secolului XX, postmodernismul este văzut astfel:

“Tabloul următor, cel din anii 1970, apare marcat de un optimism destul de minor. În el pătrunde ochiul nemilos al unei gândiri fără redempțiune, una “negativă”, prin care este însă posibil să fie văzute numeroasele reziduuri metafizice rămase active și ascunse. Un fel de reactiv chimic este făcut să treacă prin teoriile structuraliste și prin filosofii noii subiectivități: acestea

se colorează, dau la iveală pretențiile totalizatoare, acea lege care-și joacă încă cu multă îndemânare rolul de *reducio ad unum*”. (Vattimo, 1983:5)

Jean-François Lyotard descrie postmodernitatea ca o mefiență în metanarațiuni, plecând de la ideea că postmodernismul are ca rol modalitatea unor entități ideale prin care își exercită autoritatea. Se impune, în era postmodernă, o consecință a unei pluralități a limbajelor:

“...această viziune pe care o propune Jean-Francois Lyotard este, în linii generale, corectă și revelatorie, cu singura observație că directiva pluralismului s-ar putea să fie rezultatul nu al unui proces de eroziune internă a funcției legitimizează ca atare, ci mai degrabă o trăsătură legată de apariția și afirmarea unei noi paradigme a cunoașterii” (Petrescu, 1998:89).

Pe de altă parte, nu se poate nega filiația de idei care există între Nietzsche și Heidegger și filosofia postmodernă. Considerați ei înșiși drept precursori ai postmodernului, ei tratează modernitatea ca epocă a unei metafizici a prezenței ființei ca fundament, luând, după caz, forma subiectului, a rațiunii ori a voinței (de putere). După Nietzsche, metafizica modernă se întemeiază pe principiul subiectivității – prin care se înțelege un subiect aflat într-o perpetuă conștientizare de sine, procurându-și reprezentări prin care asigură legătura ego-lume, prin îndoiala metodică sau prin raționalizarea lumii, dar și un subiect determinat ca voință; metafizica modernă se întemeiază apoi pe un principiu al dualismului ontologic și moral, - ce hipostaziază o lume suprasensibilă, noumenală, depozitară a valorilor superioare în detrimentul unei lumi, a noastră, fenomenală și destinată erorii, trecătorului și răului. (Lyotard, 1993:11). Trebuie mai întâi să reperăm germele “delegitimării” și al nihilismului – inerenți marilor povestiri ale secolului al XIX-lea – pentru a înțelege cum a putut să fie sensibilă știința contemporană la aceste șocuri cu mult înainte ca ele să aibă loc. Tocmai de abandonul acestei credințe este legat astăzi declinul povestirilor de legitimare, fie ele tradiționale sau “moderne” (emanciparea umanității, devenirea Ideii). Iar ideologia “sistemului” vine să acopere prin pretenția sa totalizantă pierderea acestei credințe și să o exprime, în același timp, prin cinismul criteriului său de performativitate. Structuralismul manifestă o înclinare către o abordare științifică pentru a desemna cadrul stabil asemănător unei gândiri iluministe. Răspunsul la structuralism a venit din partea poststructuralismului, care se opunea orientărilor științifice. Poststructuralismul apare tot în perioada anilor 90, secolul al XX-lea. Se observă o diferență între poststructuralism și postmodernism prin prisma că primul reprezintă mai mult un curent, o filosofie care îmbină păreri despre societate cu tot ce are ea în bagaj: ființă, limbă, corpuri, în schimb cel de al doilea este într-o legătură strânsă cu era postmodernă. Michel Foucault ne îndeamnă să: “preferăm ceea ce e pozitiv și multiplu, diferența-uniformității, afluența-unității, aranjamentele mobile-sistemelor”. (Lyon, 1998:121)

Privit în linii mai generale, postmodernismul își dispune o înfățișare sub o afirmație conștientă, dar în același timp contradictorie și autosubminatoare. Se poate spune că există o asemănare cu tendința de a pune o afirmație între ghilimele pentru a urmări care este efectul: de a sublinia sau “a sublinia”, modul fiind “conștient” și ironic sau chiar folosit “ironic”. Postmodernismul dispune de o trăsătură distinctivă prin calitatea de a avea înțeles cu dedublare. Astfel, postmodernismul se remarcă prin tendința de a ne denaturaliza trăsăturile dominante ale vieții noastre, el contribuind la evoluția capitalismului. Trăsăturile pe care le considerăm naturale sunt de fapt culturale. (Hutcheon, 1997:5)

Postmodernismul poate fi pus sub semnul întrebării prin tot ce desemnează realitatea, precum și modul prin care noi o putem cunoaște. Acesta reușește să legitimizeze cultura, chiar și atunci când o subminează, astfel apare o acțiune cu două modalități pentru a preveni tendințele critice de a ignora problemele realității.

II. Sărbătoarea, în postmodernismul antropologic

Postmodernismului, așa cum este privit de Lyotard, se axează pe necesitatea de a transforma societatea într-un joc, unde cu toții suntem obligați să participăm, indiferent unde ne aflăm. Astfel, aceste jocuri au la rândul lor un ritual bine definit prin care persoanele trec de fiecare dată printr-un rit de trecere. Etnologul francez, Arnold Van Gennep, în lucrarea sa “The Rites of Passage” spunea că riturile de trecere au loc numai în societățile primitive, însă Victor Turner, continuând cercetările în liminalitate, a precizat că acestea au loc chiar și în societatea modernă: școala, serviciu, sărbătorile, etc. (Victor Turner, 1969:98)

Mizând pe ideea lui Vattimo cum că postmodernitatea reprezintă o societate a mass-mediei, astfel creându-se o situație transparentă și pluralistă, sărbătorile au devenit un centrul de atracție pentru societate, având la baza riturile de trecere (Vișduțescu, Grabara & Kot, 2015).

În lumea noastră, societatea modernă este separată între laic și religios, dar și între profan și sacru, iar trecerea unui individ de la o etapă la altă este datorată executării unei ceremonii printr-un stadiu intermediar. Toate aceste separări datează din perioade mai vechi, începând cu vechile civilizații africane unde societățile speciale sunt organizate după o bază religioasă marcată de tranziția lor de la trecut la viitor (Stănescu, 2015; Voinea, 2015). Maturizarea, creșterea în vârstă, trecerea de la o ocupație la alta modelează individul din societate pregătindu-l psihic și fizic pentru noua sa viață. Astfel, în postmodernitate, adaptabilitatea oamenilor față de noua formă a societății a trecut barierele simțurilor artistice din modernitate, căpătând nuanțe neînțelese sau haotice:

“Strategiile postmoderne au o conotație negativă, deoarece neagă totalitatea, coerența, expresia, originalitatea, reprezentarea, sensul, libertatea, creativitatea, ierarhia. Pozitiv este considerat faptul că susțin discontinuitatea, fragmentarea, ruptura, suprafața, diversitatea, hazardul, contextualitatea, egalitarismul, pasișă, citatul, parodia.” (Parpala, 2006: 133)

Sărbătorile în postmodernitate reprezintă interpretări din ce în ce mai raționale ale realității, creatoare a unei autonomii pentru fiecare individ care participă în ritualurile societății. Aici, individul devine un membru al unei entități din momentul în care se hotărăște să participe la ritualurile societății (Bačík, Mihal & Fedorko, 2015). El va trece printr-o serie de rituri de trecere pentru a accede către scopul urmărit. În zilele noastre, conceptul de sărbătoare s-a adaptat epocii postmoderniste, dar și-a păstrat ritualurile sacre, acestea întâmplându-se în fiecare an. Mircea Eliade spunea că sărbătorile marchează o existență a sacrului în toată lumea. Acest cuvânt, “sacru”, are rol de a crea o legătură dependentă a oamenilor cu trecutul (Boldea, 2011). Deși modernitatea s-a metamorfozat în postmodernitate sau putem spune că a trecut la un alt nivel, sacralitatea evenimentelor date de sărbători a rămas la fel. Poate doar funcția ritualurilor s-a schimbat între timp, de exemplu: apariția mass mediei. Împreună cu aceasta, indivizii unei societății participă la ritualuri în vederea creării de sărbătoare. Rolul acesteia este de a transporta sacru în profan. În zilele noastre, sărbătoarea este prezentată prin mass media ca un ritual care produce schimbări la întreaga platformă umană, socială. Sărbătoarea contemporană este împărțită de mass media în trei acte: concursuri, cuceriri și coronări. Cele trei acte alcătuiesc un ritual omogen.

Partea negativă a postmodernismului în sărbătoare este datorată existenței a mai multor factori de informare a publicului, acesta are posibilitatea să redea ritualurile sub forma eronată, transformând totul în kitsch. “Dimpotrivă, postmodernismul aduce o relaxare a standardelor estetice, o artă mai puțin prețioasă, asimilarea kitsch-ului, de unde populismului ei, euforia

libertății. Bucuria jocului, importanța acordată cotidianului creează impresia unui realism (în realitate, funcția referențială e ironizată)” (Parpală, 2006:135)

Încă din cele mai vechi timpuri, sărbătoarea a reprezentat un mod de interacțiune sau de ritualizare a acțiunilor fiecăreia societăți. Antropologul Natale Spineto aduce în discuție în era postmodernismului ideea de secularizare pentru a desfășura o înțelegere mai eficientă a funcțiilor sărbătorii. Modernitatea și-a schimbat traiectoria drumului religios, căpătând în timp nuanțe anti-religie, acest lucru datorându-se mai ales separării percepției persoanelor de lucruri spirituale. Societatea a devenit mai rațională și a început să se axeze pe știință, iar tot ce ținea de o arie spirituală s-a transformat în concepte de natură modernă unde, dacă nu se poate demonstra, devine inexistentă. Schimbările au marcat o definiție a noțiunii de sărbătoare din antichitate până în modernitate. Atât în epoca veche, cât și în cea modernă, sărbătoarea reprezintă o alcătuire de ritualuri și mituri. (Spineto, 2015: 15). În societatea contemporană, sărbătoarea reprezintă un ritual necesar pentru membrii comunității:

“Viața orașului este marcată de sărbătoarea patronului spiritual, dar și de începutul/sfârșitul anului școlar, de începutul campionatului de fotbal, de începutul stagiunii muzicale și teatrale, de vacanța judecătorească, de deschiderea ștrandurilor și, respectiv, a patinonoarelor în aer liber, a teraselor etc.” (Panea, 2013:161)

III. Concluzii

Trecerea de la modernism la postmodernism a avut un efect asupra societății și mai ales a ritualurilor sale. Dacă înainte de postmodernism, sărbătorile erau realizate într-un cadru mai intim, neavând acces oricine, acum situația s-a schimbat datorită mass-mediei. Societatea noastră este marcată de o atenție exagerată a publicului unde sărbătorile reprezintă mai mult decât o necesitate. Pe vremuri, sărbătoarea reprezenta un ritual menit să determine o libertate de la muncă pentru poporul său, în schimb în zilele noastre, ea a devenit punct de atracție al mass mediei corelat cu dependența societății față de ea. Diferența este că epoca noastră postmodernă a destabilizat structura spiritualismului în societate, religia devenind doar un simplu actant, fără a se mai simți prezența sa. Mass media creează ritualuri și mituri prin transmiterea informațiilor către public în mod direct, astfel societatea are accesul la a participa la o sărbătoare fără a fi chiar prezentă fizic acolo. Postmodernismul a influențat crearea de noi ritualuri în societatea contemporană. Modernitatea, în viziunea lui Lyotard, a fost lichidată de istorie, iar postmodernitatea se caracterizată prin existența unor micro-națiuni multiple care nu urmăresc o stabilizare sau legitimare universalizantă.

References

- Bačík, R., J. Mihal, and R. Fedorko. "The Analysis Of The Impact Of Selected Communication Channels On The Selected City Population'Opinion." (2015).
- Boldea, Iulian. *Romanian Literary Perspectives and European Confluences*. Éd. Asymetria, 2011.
- Carravetta, P., 2012, *What Is „Weak Thought”?* *The Original Theses and context of il pensiero debole*. In G. Vattimo & A. Rovatti (Eds.), *Weak Thought*. New York Press.
- Cerban, M. (2009). *A Systemic Functional Description of the Simple Sentence Structure*. Universitaria.
- Guardini, Romano, 2004, *Sfârșitul modernității*, Editura Humanitas, București.
- Hutcheon, Linda, 1997, *Politica postmodernismului*, Editura Univers, București.

- Ionescu, Alice (2010). Marqueurs évidentiels dans la presse écrite roumaine, communication présentée au XXVIe Congrès de Philologie et de Linguistique Romane, Valence, Espagne, 06-11 septembre 2010.
- Lyon, David, 1998, *Postmodernitatea*, Editura Du Style, București.
- Lytard, Jean-François, 1993, *Condiția postmodernă*, Editura Babel, București.
- Negrea, Xenia. "Public Interest, Procedural and Discursive Limitations." *Social Sciences and Education Research Review* 2.1 (2015): 33-41.
- Panea, Nicolae, 2013, *Orașul subtil*, Editura Etnologia, București.
- Parpală, Emilia, 2006, *Introduce în stilistică*, Editura Universitaria, Craiova.
- Petrescu, Liviu, 1998, *Poetica Postmodernismului*, Editura Paralela, Pitești.
- Spineto, Natale, 2015, *La festa*, Editore Laterza.
- Stănescu, Georgiana Camelia. "Breaking News and News Alert, between Information and Spectacle for Rating." *Social Sciences and Education Research Review* 2.2 (2015): 81-91.
- Štefko, R., et al. "An Analysis Of Perceived Topicality Of Website Content Influence In Terms Of Reputation Management." (2015)
- Ștefan Vlăduțescu, Janusz Grabara, Sebastian Kot (2015). Aristotelian Opening Way and Actual Argumentation and Demonstration's profile. *Analele Universității din Craiova. Seria Filosofie*, 36, 95-107.
- Turner, Victor, 1969, *Liminality and communitas*, The ritual process: Structure and anti-structure.
- Vattimo, Gianni, 1983, *The end of modernity*, Cambridge.
- Voinea, Dan Valeriu. "The journalists' obligation of protecting the victims of sexual assault." *Social Sciences and Education Research Review* 2.1 (2015): 101-106.